

juxta dicta de Immunitate, num. 649. Incident in excommunicationem latam à Sixto V. & Greg. XIII. Summo Pontifici reservatam. A qua possunt absolvere Episcopi, & Regulares virtute privilegiorum, exceptis locis, ubi Episcopi hunc casum sibi specialiter reservaverint, juxta dicenda de casibus reservatis.

2126. Item evadunt irregulares, etiam in dubio, an fetus sit animatus, sicut in dubio hominidii.

2127. Hec irregularitas non potest dispensari nisi à Papa. In casu occulto potest à Sacra Penitentia dispensari: Sed in supplicatione, si ipse sit genitor fetus, exprimi debet, quod fetus erat à se genitus; alias dispensatio constetur subreptitia ex stylo Sacre Penitentiae.

2128. Qui ratum habet, seu approbat abortum suo nomine factum, dictas poenas incurrit, si approbet ante factum; minime, si postquam scierit factum; quia in priori casu est causa influxiva, minime in posteriori.

2129. Mendo cit. num. 1. innuit, in recentis Bullis Sixti, & Greg. ex ipsis verbis non ferri censuram contra feminam procurantem abortum in se ipsa, sed in alia feminam.

Vide pag. 5. Prop. 34. & 35. ab Innoc. XI. damnatas. Et infra de Irregularitate.

D U E L L U M

2130. **G**racie Monachis, & est pugna inter duos ex condito secessa, hoc est, designando arma, tempus & locum cum periculo vita, & agravis vulnerationis. Dicitur inter duos, quia inter duos contingit solet: unde etiam inter plures pugna potest esse duellum, si fiat ex condito, & auctoritate privata. Publica auctoritate est licitum, v. gr. ad terminandum bellum cum minori damno, ut contigit inter David, & Goliath. Diana part. 3. tract. 6. ref. 1.

2131. Differt à simplici rixa; quia haec non est ex condito, sed ex aliquo subito casu.

2132. Non est duellum, si duo in Ecclesia contendentes dicant: Egregiam foras, & ibi pugnant. Nec si quis videns suum inimicum armatum contra se venire, accedit ad se armandum, & reddit ad pugnam. Nec si quis invitatius ad duellum respondeat, se in die iturum per suas vias, & semper esse promptum, se à quelibet invasore defendere. Quia in his, & similibus casibus non habetur conditum, seu convenio præterita de loco, & tempore.

2133. Non licet viro nobili acceptare duellum, ne vilis habeatur: quia duellum, cum sit ordinatum ad occisionem, aut gravem vulnerationem, est ab intrinseco malum. Nec tunc est in casu defensionis sua vita; quia invitans non est aggressor. Et si aliqua est injuria reparanda, non habetur moderamen inculpata tutela; quia adeo tempus, &

alia via, saltim via juris publici. Vide in pag. 1. Prop. 2. ab Alexand. VII. damn.

2134. Contra duellum plures sunt penæ, praesertim excommunicatione Papalis lata sententia, quas incurvant duellant: etiam si duellum sit privatum, & non adhuc Patrini, locum Domini permittentes. Item illud fieri mandantes, instigantes, auxilium, consilium dantes, arma, equos, & alia subsidia scienter subministrantes, ex composito spectatores, & socii: etiam si illi, qui ad locum definitum pugnaturi accesserunt, impediti pugnam non commiserint, si per ipsos non fuerit, quoniam illa committatur. Ita fere Greg. XIII.

2135. Non incurrit pena duelli, qui in rixa, & calore iracundia inimicum ad duellum invitat, & statim ad locum aptum accedentes simul pugnant. Clericatus cap. 149. num. 6. ex Sanchez lib. 2. Decal. cap. 39. num. 8. & altis; quia non pugnant præmeditatem, & ex prævia conventione, sed ex subito calore iracundie; adeoque non ex condito. Sanchez cit. addit, tunc fieri ex iracundia calore, quando inter invitationem, & accessum ad pugnam nullus actus medius intercessit.

2136. Non incurritur pena. 1. Si in vita pugnat locus, sed non tempus. 2. Si præficiatur tempus, sed non locus. 3. Si præficiatur locus, & tempus, non tamen ad pugnandum armis, sed pugnis. 4. Si dicta præficiatur, sed provocatus non accessit. Clericatus cit. ex Diana, Lezana, Salmanticensibus, & aliis. Constat ex definitione Duelli, num. 2130. Quia in his casibus deficit. Insuper in ultimo casu non habetur effectus secutus de accessu, ut in num. 2134.

Q U A R E S:

2137. Duo viri nobiles, postquam injuriis ad invicem se accesserunt, decreverunt honoris causa apud mandum exire ad duellum, non animo vere pugnandi, sed aliquos iusti filii inferendis, ita ut statim intercessit amicus, de eorum mente edotis, & ad id requisitis, desisterent, & reconciliarentur. Ita accidit, ut sint inter ipsos, & cum amicis facta conventione. An incurritur pena?

Dico, eos peccasse mortaliter malo exemplo, aut scandalo, præsternit, si fuerint spectatores alii, qui eorum conventionem ignorabant. Non incurrit autem excommunicationem, & penas; quia haec sunt contra verum, non fictum, & simulatum duellum; sunt enim contra duellum cruentum (ait Greg.) in quo est periculum vita, aut gravis vulnerationis, quod nullum est in casu, cum, stante conventione, adsit moralis securitas, quod nullum sit periculum, sed inde pax concilianda. Et licet ad locum definitum accesserunt, non accesserunt vere pugnaturi, & per ipsos iterit, quo minus vera pugna committeretur.

Scotus in 4. d. 15. q. 3. d. 25. q. 1. lit. E. Mastrius in Teol. Mor. disp. II. q. 6. disp. 10. num. 112. disp. 9. num. 100. disp. 8. q. 2. Joan. de la Cruz pag.

67.

Stuprum.

67.71. Bonac. tom. 2. pag. 547. tom. 3. disp. 2. q. 2. punt. 10. pag. 190. Tamb. tom. 1. pag. 168. & pag. 317. Busemb. lib. 3. tract. 4. Cardenas disp. 21. & 22. Clericatus, & Mendo cit.

DE VI, IX, ET X PRÆCEPTO Decalogi.

S T U P R U M

2143. **E**ST defloratio pueræ virginis, ipsa invita: Non adulterabis: Non concupisces uxorem proximi tui: Non concupisces rem proximi tui.

2138. **L**UXURIA, est inordinatus appetitus venereorum; ex genere suo est mortal, nec in ea datur parvitas materia; unde à mortali solidū excusare potest defectus plena advertentia, aut perfecta deliberationis. Ejus septem sunt species. Simplex fornicatio, stuprum, adulterium, incestus, raptus, sacrilegium, & peccatum contra naturam.

2139. Simplex fornicatio est inordinatus concubitus soluti cum soluta. Est ab intrinseco mala, & jure naturæ; quia ultra pericula discordiarum, abortuum, occisionum, prætermatris, & prolixi, que sœpè hospitali exponitur, per se (ait D. Thomas) opponitur educationi prolixi, cuius cura magis spectat ad patrem, à quo est instruendus, & defendendus filius: Pater autem non est solitus de instruenda, & defendenda prole, quād ex fornicatione habet; vel quia considerat, quod non sit legitima, 2. vel quia non est certus, an proles sit sua, cum sit ex vago concubitu; vel quia non habitat perpetuo cum prole, & feminā. Unde ad rectam prolis educationem requiritur, ut proles fit nata ex determinata feminā, cum qua vir permaneat, non ad modicum tempus, sed per totam vitam ex obligacione, quod habetur per contractum Sacramenti Matrimonii. Hinc concludit Apost. ad Cor. 1. 6. Nulla errare: neque fornicarii, neque Idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitos, &c. Regnum Dei possebunt. Vide in pag. 5. Prop. 48. ab Innoc. XI. damn.

2140. Unde fornicatio est peccatum mortale. Et oppositum est Heretis damn. in Clem. Ad nostram, de Hereticis.

2141. Qui commisit copulam cum soluta, non sufficit, si dicat: Commisi grave peccatum contra castitatem cum soluta, sed debet explicare in confessione copulam; quia sic non explicat peccatum, quod fecit, nam etiam soli tactus impudicum soluta, aut morose delectatione interna de ea sunt gravia peccata contra castitatem. Tum quia copula est actus principalis completerus, ad quem ceteri tanquam dispositio-nes præviæ ordinantur. Vide in pag. 2. Prop. 25. ab Alex. VII. damn.

2142. Copulam cum infidelis addere simplici fornicationi malitiam specie distinctam in confessione aperiendam, tenet Nav. & de Lugo. Negant Diana, Mastrius, & Tamburini, quia nulla appetit.

ratio specifica distincta; bene tamen major gravitas, ob quam reservari solet, & puniri. Nec id probat prohibito matrimonii cuna infidelis; quia in matrimonio habetur major conjunctio, quam in copula furtiva, & inde habetur periculum subversionis conjugis, & prolis.

S T U P R U M

2143. **E**t defloratio pueræ virginis, ipsa invita: Tunc dicitur invita, quando vi, aut dolo, timore, aut facta promissione matrimonii, &c. decipitur, & inducit ad copulam; & tunc est speciale peccatum ob injuriam, quam stuprator infert pueræ, & parentibus: unde teneat in foro conscientia illam dicere in uxorem; aut juxta sui possibiliter, & prudentis arbitrio dotare, ut esset virgo: ad quod non tenet in foro conscientia, sed prout pueræ in foro externo, si ipsa liberè consenserit precebus, sine vi, aut deceptione; imò probable est, tunc esse simplicem fornicationem, & propterea non esse necessaria explicandam circumstantiam virginitatis ablatae, seu amissi; quia quoad hoc mulier est libera, & volenti, ac consentienti nulla sit injuria. Sanchez de Mar. lib. 7. disp. 12. Clericatus cap. 68. num. 7. Mendo in Epit. verb. Luxuria, num. 7. Leander de Patria, disp. 8. s. 2. quest. 15. contra Ledef. Gratium.

2144. Si stuprum remanit occultum, & matrimonium æquè opulentum non impedivit, stuprator non tenet dotare; quia nullum est damnum illatum.

2145. Clericatus cap. 68, ex Antonello cap. 30. loquendo de casibus, in quibus stuprator non tenet dotare, ait, esse sequentes. 1. Si virgo non vivebat honestè, nec servato verecundia pudore. 2. Si pueræ post stuprum patiatur, se ab aliis carnaliter cognoscit.

A D U L T E R I U M

2146. **E**ST inordinatus concubitus cum persona conjugata: est contra castitatem, & justitiam ob injuriam conjugis, qui cum ejus corporis dominus. Unde conjugatus conjugatum cognoscens duo adulteria committit, in confessione exprimenda, ob duas injurias, & injurias, unam proprio, alteram alterius conjugato illatum. Vide num. 2277.

2147. Malitia adulterii contrahitur, etiam si maritus in adulterium uxoris consentiat; quia injuria sit conjugi, non absolutè consideratur, sed ut subest statutu matrimoniali, ob quem habet ius in conjugem, & debetur ei fides conjugis, cui juri, & injuria cedere, & renunciare non potest: sicut (ut exemplificat Cardenas) si Judex laicus Clericum ad suum Tribunal trahat, etiam ipso consentiente, iudicandi requirente, est excommunicatus; quia adhuc injuriam committit in Clericum; nam injuria non sit Clerico absolutè considerato, ut persona Petri est, sed ut subest statutu clericali, ob quem habet ius immunitatis, &c. debetur honor à laico, cui Clericus cedere, & renunciare non potest; sic per adulterium

uxoris injuria irrogatur marito, etiam consentienti in adulterium. Vide in pag. 5. Propos. 50. ab Innoc. XI. damn.

2148. Maritus, si dum uxorem cognoscit, de alia cogitet, & se deleceret, malitia adulterii interni contrahit in confessione exprimendam. Pro refutatione vide num. 2049.

2149. Si sponsalibus initis, & matrimonio non celebrato, sponsa rem habeat cum alio, tenetur in confessione aperire, & esse matrimonio promissum; quia commitit injuriam sposo, & inde contrahit speciem malitiam; non sic sponsus, qui in existimatione hominum non censetur ille gravem injuriam inferre. Negat alii de sponsa.

2150. Peccata adulterii ex Jure Canonico sunt 1. Separatio thori, cap. Ex litteris, de Divortiis. Et Amis- sio juris ad potendum debitum. Ut infra de Matr. 2. Infamia, cap. Infames 6. quest. 1. 4. 3. Privatio dotis, cap. Plerumque, & Glossa ibi de Donat. inter virum, & uxorem.

2151. Adulteria autem non amittit dotem. 1. Si adultererat de consensu mariti. 2. Si maritus adulteravit. 3. Si maritus occidat uxorem ipsam in adulterio deprehensam. 4. Si uxor habeat filios ex primo marito. 5. Si agatur de bonis paraphernalibus. 6. Si folium oculum, vel amplexus intercesserint. Clericatus cap. 70. ex Antonello lib. 6. cap. 33. num. 5.

INCESTUS

2152. E ST inordinatus concubitus cum consanguineis, vel affinis. Affinitas, si sit orta ex copula licita, nempe matrimoniali, se extendit usque ad quartum gradum; si ex copula illicita, usque ad secundum. Incestus malitia consistit in irreverentia, qua sanguini, aut conjunctio interrogatur.

2153. Hac ratione Tamb. citans pro se Filliue. Cajet. & alios graves Doctores tenet, incestum cum consanguineis non differe species ab incestu cum affinis; nec incestum cum alterutris ex prædictis in primo gradu usque ad quartum, itatur nec conjunctiones, nec gradus sint de necessitate in confessione explicandi, sed sufficiat dicere: Commisi incestum; quia malitia incestus consistit in irreverentia, qua fit conjunctio; major autem, & minor conjunctio non variant speciem.

2154. Probabilius dico, gradus consanguinitatis differre species à gradibus affinitatis, cognitione legali, & spirituali, de quibus cum de matrim. & in eadem linea consanguinitatis primum gradum differre species à reliquis tribus; quia hujusmodi incestus sunt contra diversas honestates; nam contra diversam honestatem est incestus cum matre, quam cum noverca, vel alia cognata cognitione legali, aut spirituali jure positivo imposita: honestas enim cum matre est jure naturæ. Pariter contra diversam honestatem est incestus cum matre, filia, & sorore, quam incestus cum ceteris tribus gradibus: hinc in his gradibus dispensant Pontifices, non in primo; ac

proinde est in confessione explicanda qualitas conjunctionis; an cum consanguinea, vel affinis; & in eadem linea consanguinitatis est explicandus primus gradus, non reliqui. Vide num. 2186. Maistrus hic cum pluribus.

2155. Qui post copulam incestuosa vult contrahere in gradu prohibito, debet pro dispensatione recurrere ad Sacram Pœnitentiariam, ut supra num. 257. si tam copula, quam gradus sint occulti.

2156. At, si gradus est publicus, copula vero occulta, debet prius petere à Dataria dispensationem gradus, & postea à Sacra Pœnitentiaria dispensationem impedimentum orti ex copula incestuosa occulta. Sanchez de Matr. disp. 25. num. 11. & 12. Clericatus cap. 17. num. 10.

2157. Copula cum filia confessionis non est incestus; quia nulla inde conjunctio contrahitur, nec sacrilegium; quia nulla injuria Sacramento infertur. Vide tom. 3. num. 690.

R A P T U S

2158. E ST, quo persona aliqua invita, vel reſſer- tibus eius parentibus, aut illis, sub quorum cura est, abducitur per vim ad libidinem explen- dam, vel matrimonium contrahendum.

Unde in raptu tria requiruntur: 1. Abducio persona raptæ à domo sua, vel paterna, & in aliena detentio. 2. Requiritur vis, & sic contrahit etiam malitia iniustitia, aliquo erit fuga voluntaria. 3. Quod abducio sit causa explenda libidinis, vel inen- di matrimonium. Ex his sequitur. 1. Raptum à flu- pro differre, quia stuprum semper est cum virginie, raptus vero cum quamcumque muliere; in modo etiam cum adolescenti, qui est peior. Tum quia raptus addit abducione è domo. 2. Sequitur, quod si fiat alia causa, v. gr. redigendi raptam in servitu- tem, non est raptus, sed plagium, quod est species furti.

2159. Plagium est detentio hominis liberi in servi- tute.

2160. Ad raptum non requiritur vis absoluta, de qua alibi, sed sufficit ea, quia sit ex fussionibus, importuniis precibus, ac blandimentis, aut fictis promissionibus. Clericatus cap. 69. ex Navor. Mendo verb. Raptus, num. 2.

2161. Peccatum contra raptorem ex Jure Canonico sunt. 1. Infama; adeoque est irregularis, ut non possit Ordines suscipere, & Beneficia. 2. Excommunicaatio ipso iure ex Trid. sess. 24. de Reform. cap. 9. que non est reservata. 3. Obligatio dotandi raptam. 4. Si raptor sit Clericus, est depositio à Beneficio, & exercitio Ordinis; quæ tamen est peccata ferenda sententia. Clericatus cit.

Vide infra de Matr. verb. Raptus.

S A C R I L E G I U M

2162. E ST peccatum luxuria, quo persona Sacra, qualis est persona votu casuallis Deo dicata, vel, locus sacer violatur. Si ambæ personæ, que

Peccatum contra naturam.

195

peccant, sunt sacra est duplex sacrilegium in confes- sione exprimendum ob duas injurias, & irreveren- tias num. distinctas, num. 2146. & supra de sacrile- gio à num. 550. ad 562.

PECCATUM CONTRA NATURAM

2163. E ST illud, quo sit seminatio modis re- pugnantibus infinitum nature. Juxta horum modorum diversitatem, quatuor sunt species peccati contra naturam: Molitiae, seu Pollutio, Inordinatus concubitus, Sodomia, & Bestialitas.

P O L L U T I O

2164. E ST voluntaria feminis effuso extra vas. Est ab intrinseco mala, quia oppo- nitur generationi. Vide num. 2120.

Et ex ipsis Ethnici Martialis lib. 9. Epigr. 42. Sic Ponticum se polluentem objurgat: Hoc nihil esse putas? Scelus est, milii crede, sed ingens.

Quantum vix animo concipis esse tu.

Ipsam credere tibi naturam dicere rerum:

Istud, quod digitis, Pontice, perdis, homo est.

Vide pag. 5. Prop. 49. ab Innoc. XI. damn. Item num. 239. 2174.

2165. Si in pollutione conjugatam, conju- gam, voto casuallis ligatum, &c. quis cogitet, debet circumstantiam exprimere; quia illa speciem malitiae contrahit ex objecto. Vide num. 2184. 2169.

2166. Qui actionem facit, ex qua prævidet, se pollutionem passum, non peccat, si actio sit in se licita, adiut justa, aut honesta causa eam exercen- di, & alios habeat effectus licitos, & honestos, ob quos exercetur, dummodo non consentiat voluntati. Tamb. lib. 7. Decal. cap. 7. 9. 2. Mendo verb. Pol- luto. Clericatus cap. 73. num. 6. Vide num. 2169. & 2189.

2167. Pollutio in somnis involuntaria non est peccatum; quia est effectus naturalis. Si autem postea de ea, dum es vigil, complaceas, complacentia erit mortalitatis.

2168. Hinc non peccat, qui pollutionem in volun- tariam in somnis jam coepit non impedit, si voluntariæ in ea non complacet, nec consentiat. Maistrus disp. 11. num. 129. Clericatus cap. 37. num. 4.

2169. Pollutio autem in somnis potest sepe oriiri ex causa præterita; & tunc, si pollutio secun- daria videatur ex causa illicita, aut otiosa, non ne- cessaria, nec honesta, quia sit causa proxima ex na- turæ sua ordinata ad venerem, ut sunt tauctus, & aspectus impudicii, verba turpia, lectio, aut auditio turpium, tunc erit peccatum, licet non sit directe intenta, dummodo sit prævisi, quia est voluntaria in causa, & indirecte volenti. Vide tom. 2. num. 188.

Si vero res illa sit tantum causa remota, ut eius calidorum, omnia comelito, agitatio ex itinero, &c. tunc pollutio sequens non erit peccatum mortale, nisi sit directe, & expressè intenta; quia tunc est

Peccatum contra naturam.

195

effectus per accidens, quatenus sequens ex causa re- mota, non ordinata de se ad venerem: effectus autem per accidens non imputatur causæ cum pa- tienti. Vide num. 2215.

INORDINATUS CONCUBITUS

2170. C oncubitus in modo non ordinario, five in copula licita, five illicita: potest esse mortalis, si fiat cum periculo impediendi prolem; si minus, erit venialis; in modo si adiut sufficiens necessitas absque pericolo, nullum erit peccatum in copula li- cita; quia procuratur jus proprium modo possibili.

S O D O M I A

2171. P erfecta, & propriæ dicta, est actus li- bidinis consummatus inter masculos, in vase non naturali. Unde ad sodomitiam perfectam requiritur copula, & quod peccetur contra sexum, & debitum instrumentum. Hinc copula masculi cum femina intra vas indebitum, & femina cum femini- na cum effusione feminis, est sodomia, sed imper- fecta, & impropria; quia in prima non habent identitas sexus; in secunda habetur identitas, sed non habetur vas debitum, nec inter feminas dari potest copula propriæ dictæ.

2172. Diana, Maistrus, & alii tenent, com- plexum duorum masculorum, quorum unus super- cubet supra aliud, sicut supra mulierem, etiam cum affectu ad indebitum sexum, & cum effusione feminis; non esse sodomitam, sed simplicem molli- tatem, cum cooperatione alterius masculi, & quod sufficiat in confessione dicere: Pollutus sum tacitibus impudiciis alterius hominis, & illum pollui faciens. Men- do verb. Luxuria, num. 18, quia circumstantia incu- bandi non mutat speciem.

2173. Pariter simplicem mollietatem esse dicunt, si quis se polluit inter coquendices, brachia, & alias partes feminæ, quæ non sint vas præposteriorum, & sufficiere, si dicat; Pollutus sum tacitibus impudiciis mulieris.

2174. In pollutione cum alio exprimi debet status illius. Et in sodomia, an sit cum masculo, vel muliere patrata; quia luditur diversa honestas.

2175. In nostra Diocesi Panormitanæ sodomiæ est reservata; ad quod non requiritur frequen- tia, sed sufficit, si semel committatur; quia in re- servatione non solum dicitur: Nefandum sodomia sic- las exercentes, sed etiam semel committentes.

2176. Requiritur autem, ut actus sit consul- matus inter masculos cum effusione feminis intra vas præposteriorum; quia nomine sodomia reservata ve- niat sodomia perfecta, non imperfecta; unde non ve- nit sodomia facta inter feminas, aut viri cum fe- mina.

2177. Sodomia impuberis, si saminet intra vas, est reservata; quia est perfecta sodomia: nec tunc reservationi obstat impubertas; quia malitia supplet etatem. Vide num. 2979.

Bb

Præ-

2178. Probabilis mihi est, quod patiens comprehendatur sub reservatione, nisi sit impubes.

Quia est complex ejusdem delicti sodomitae perfecte; nec dicitur praeceps sodomitam pati, sed etiam committere, quia tam agens, quam patiens dicuntur ad commissionem sodomiae concurrere. 2. Quia circumstantia agentis non mutat speciem, sed solum aggrauat intra eandem speciem: unde circumstantia agentis, aut patientis non sunt ex necessitate exprimenda. Ita probabilitas Diana pluribus in locis, maximè part. 11. tract. 1. ref. 11. & tract. 3. ref. 4. cum pluribus; qui tamen contra naturam peccat, & uterque alterius peccato cooperatur. Et quavis agens se polluat, patiens eius pollutioni cooperatur. Illa tamen explicandas, tenet Leander de Panit. disf. 8. §. 3. q. 6. Quia agens se polluit, non sic patiens. Ceterum tamen est, quod si patiens polluat, tenetur hanc circumstantiam facere, tam ipse patiens, quam agens, qui est eius cooperator tacibus, &c.

2179. Probabile autem putat Tamburio, cum alii, quod sub reservacione sodomiae non veniat patiens, nisi exprimatur, sed solum agens; quia reservatio est odiosa, adeoque debet restringi ad sodomitam, quia ex communione omnium consensu est perfecta, qualis est ex parte agentis, non patientis; licet enim probabilis sit, quod patiens sit perfecte sodomita, id tamen non concedunt omnes. Tunc quia iura magis puniunt agentem, quam patientem.

2180. Copula sodomitica non parit affinitatem, quia affinitas solum oritur ex copula naturali.

2181. Si vero copula sodomitica sit cum conjunctis, debet explicari circumstantia incestus dicendo: *Comuni incestu sodomitico*, quia major irreverentia sit conjunctioni per copulam innaturalem, quam per naturalem: similiter si sit uxoratus contrahit speciem adulterii, &c. An autem debet exprimere qualitatem conjunctionis, confanguinitatem scilicet, vel affinitatem, & gradum, v. gr. cum fratre, nepote, &c. Respondeo ut in num. 2153. & 2154.

BESTIALITAS

2182. EST coitus hominis cum bestia, quod est gravissimum peccatum inter omnes luxurias species; quia non servat identitatem speciei. Non sunt ex necessitate explicandas species animalium, nec an sit mas, aut femina, quia est differentia tantum materialis in genere entis, non in genere moris.

2183. Ad hanc speciem reducitur coitus cum demone succubo, vel incubo; quia corpus a demone assumptum non est vere corpus humanum; debet autem in confessione exprimi, quia ei superadditur malitia contra Religionem, cum sit commercium cum demone, Dei, & nostro inimicio; debet tamen exprimi, an demon fuerit sub specie feminæ, viri conjugati, aut votu castitatis ligati;

quia tunc peccatum contrahit illam speciem malitia ob affectum ad talen personam.

2184. Copulam cum feminâ mortua non esse peccatum fornicationis, nec bestialitatis, sed simplici mollitiei, tenet Diana part. 9. tract. 9. ref. 1. cum Tamb. quia fornicatio, & bestialitas est actio viventis cum vivente: unde solum est pollutio cum inanimato instrumento, ut esset cum statua: inanimatum autem instrumentum, quo quis se polluit, non facit mutationem speciei; adeoque hanc circumstantiam non esse ex necessitate aperiendam, sed sufficiere, si dicat: *Me pollui.*

2185. Dico tamen, quod si talis non sifat in sola copula cum mortua, sed ultius dirigit effectum, & cogitationem ad mulierem illam, ut erat viva (quod est verisimilium) tunc contrahit eam speciem malitia internam, quam objectum habet in se, nempe adulterii, incestus, &c. ut de pollutio dictum est.

2186. Mollities, sodomia, & bestialitas habent malitias species distinctas, quia peccata non distinguuntur species præcisæ per oppositiones ad diversas virtutes, sed etiam per oppositiones ad diversas honestates ejusdem virtutis: sic contra quamlibet virtutem sunt duo peccata species diversa, unum per excessum, alterum per defectum, ut prodigalitas, & avaritia contra liberalitatem; mollities autem, sodomia, & bestialitas naturæ opponuntur; sed per dissimilitudines diversas, & contra honestates diversas; quis enim non videt, diversam dissimilitudinem, inclinationem, & repugniam naturæ esse in bestiali concubitu, quam in sodomitico, & diversam in hoc, quam in simili molilitate? ac propter ea distinguuntur species, non solum in genere entis, sed etiam in genere moris. Vide in pag. 2. Prop. 24. ab Alex. VII. dann.

2187. Prædictis speciebus addi solet

IMPUDICITIA,

QUAÆ consistit in tactibus, asperctibus impudicis, verbis obscenis, cogitationibus, & similibus.

2188. Tactus impudicis sunt illi, qui de se ordinant ad venerem: hujusmodi sunt oscula, tactus mammillarum, & partium inhonestrarum, qui de se sunt dispositiones ad venerem, ac proinde sunt peccata mortalia, & contrahunt eandem speciem malitiae, quam habet actus venereus, ad quem de se ordinantur, in confessione explicandam, nempe incestus, adulterii, &c. licet actus perfectus non sequatur, num. 2274. & 2275. Vide pag. 3. Prop. 40. ab Alexand. VII. dann.

2189. Tactus autem, & asperctus de se impudicii à peccato excusantur, si sunt ex necessitate, v. gr. medendi, aut aliqua honesta causa, puta mundandi, &c. licet exinde sequatur delectatio sensuialis venereæ, aut pollutio; dummodo non adiit consensus voluntatis, nec sit intenta in tactibus, licet

PECCATUM CONTRA NATURAM.

prævia; quia necessitate, aut honesta causa existente, delectatio illa sensus, & pollutio, que sequitur, est effectus naturalis, & per accidens: homini autem præfrequentis suum jus non imputatur effectus per accidens, & præter intentionem fecetus. Busemb. tract. 4. cap. 2. dub. 1. num. 5. & 6. Si vero quis expertus sit, se sapienter cedidisse in expellsum consensum mortalem, non obstante necessitate, & honesta causa, debet se à tali causa abstinere. Idem dico de Confessario, qui audiens peccata turpia in confessione, experitur motus veneros sensus, hic non tenetur à confessione abstinere, nisi adit periculum confessus, quod colligitur, si sapientus expertus sit confessus. Vide num. 2166.

2189. Non est eadem ratio de aspectibus, & tactibus; quia tactus proxime causant commotionem spirituum vitalium, non sic aspectus; unde solum aspectus partium inhonestrarum sunt de se impudicii, ac proinde aspectus mammillarum, curiositas causæ, sunt veniales, nisi adit periculum delectationis veneræ.

2191. Aspicere congressum animalium, & maxime viri cum femina, aut illud studiosè scire, vel voluntariè cogitare, est mortale ob periculum proximum delectationis veneræ. Secus si ex abrupto, & casu repentina. Maistrus dis. 11. num. 134. Clericatus cap. 73. num. 18. Idem dic de aspectu studiо mammilarum nudarum.

2192. Eadem ratione mortale est perfidare pudenda brutorum, non solum ex fine veneræ se complacendi, sed etiam solius curiositas causa videndi semen. Diana part. 9. tract. 8. num. 31.

2193. Asperctus mulieris pulchritudo cum sola complacencia de ejus pulchritudine non est de se peccatum, nisi ad malum finem ordinetur. Cajet. tom. 1. opus. 14. quest. 3. quia pulchritudo est donum naturale Dei, nisi adit periculum delectationis veneræ, propter quod non debet homo in ejusmodi aspectibus dū immorari, num. 2275.

2194. Verba turpia, & lectio turpium, curiositas, aut diversionis causa sunt veniales, si non adit præstatum periculum, aut scandalum aliorum: à mortali autem non excuso, si non sunt per transiitum, sed quis per longum tempus in iis immoretur, quia tunc regulariter adest periculum delectationis veneræ, & scandali aliorum.

OSCULA.

2195. OSCULA considerari possunt ratione modi, vel ratione finis. Eadem respectivè dic de tactibus, & amplexibus.

Ratione modi, oscula alia sunt superficialia, & instantanea, alia pressa, & morosa.

2196. Ex parte finis sunt quadruplicis generis.

1. Sunt oscula data in signum sinceri affectus, aut urbanitatis causa: hujusmodi esse solent oscula superficialia, & instantanea.

2. Sunt oscula ob delectationem veneream. De-

lectatio venerea est, quæ percipitur ex motu substantia feminis, vel ex se ordinatis ad illud.

3. Sunt oscula ob delectationem sensuibilem. 4. Sunt oscula ob delectationem sensibilem. Et quamvis difficile sit delectationem sensuabilem, & sensibilem distinguere, claram tibi reddam; si attendas.

2197. Delectatio sensuialis est illa, quæ consurgit, & sentitur in carne ex commotione spirituum generationi inservientium circa partes libidinosas. Delectatio vero sensibilis est illa, quæ in ipso osculo residerit, quaque percipitur ex tactu objecti molles, & sensu tactus, & sensu, & à fine copula. Ubi (ut video) delectatio sensuialis supponit, & subsequitur commotionem spirituum, delectatio vero sensibilis ab illa praedita dicit; quod si commotio spirituum adit, delectatio sensibilis, quæ in osculo residerit, eam precepsit ut causa.

2198. Hinc fit, quod delectatio sensuialis ex osculo inter solutos, est venerea, & mortalís; quia delectatio sensuialis, quæ consurgit, & sentitur in carne ex commotione spirituum generationi inservientium, per se, & ex natura sua est ordinata ad copulam, seu ad motum feminis.

2199. Non obstat, quod ait Galenus lib. 14. de Usu partium, cap. 9. & 10. Venera delectatio sola est, quæ ex motu substantia feminis percipitur: Quia ibi loquitur de delectatione consumata, quæ oritur ex affectu completo, qui est Venus. At non inde sequitur, quod delectatio sensuialis, quæ ex commotione spirituum in carne consurgit, non sit formaliter venerea; nam est causa apta nata motus feminis, actione autem in genere moris habet pro objecto effectum, & ab eo formaliter specificatur, ut constat exemplo actionum, & causarum furti, infra verb. Qui restituere tenentur.

2200. Adeoque Doctores communiter concludunt, delectationem veneream esse illam, quæ percipitur ex motu feminis, vel ex se ordinatis ad illum, puta ex commotione pudendorum; sive haec habeatur ex osculis, tactibus, amplexibus, sive ex cogitatione copulae, &c. Verricelli tract. 4. quest. 19. Diana part. 4. tract. 4. ref. 136. Filiiuc. Villal. & Com. apud ipsos.

DIFICULTAS

2201. OScula considerari possunt ratione modi, vel ratione finis. Eadem respectivè dic de tactibus, & amplexibus.

Ratione modi, oscula alia sunt superficialia, & instantanea.

2202. Non dicas, Alexandrum nomine delectationis sensibilis, intellexisse sensualem. 1. Quia est voluntariè dictum, quoniam etiam ante damnationem

nem Doctores semper delectationem sensualem à sensibili distinxerunt, ut videtur apud DD. n. 2200. citatos. 2. Quia Pontifex aliquid novi, & quod Doctores docebant, damnavit; non est autem novum, sed indubitate semper fuit, delectationem sensualem voluntariam inter solitos esse mortalem. *Verricelli cit. num. 3.* Et in delectatione venerea non dari parvitatem materiae, modo dicemus. Ratio vero in trinsecus est, quae sequitur.

2203. Dico 1. Oculu pressa inter personas solutas eiusdem, & maxime diversi sexus sunt peccata mortalia. *Verricelli cit. Filiu. tom. 2. tract. 30. cap. 9. mmo. 179. Lessini. & Salas apud ipsum.*

Ratio est, quia ex oculo presso naturaliter oritur delectatio naturalis sensibilis, quæ est formaliter, & intrinsecè venerea. Sicut datur: Ex contactu enim presso oris ad os naturaliter oritur delectatio sensibilis, quæ ex natura sua est provocativa, & excitativa spirituum partium libidinosarum generationi inferuentur, ex qua commotione naturaliter consurgit delectatio sensuialis, de num. 2197, per se, & ex natura proximè, & immediate ordinata ad motum feminis; igitur delectatio illa sensibilis, quæ ex oculo presso oritur, est intrinsecè venerea, utpote per se, & natura sua ordinata ad motum feminis, licet non tam proximè, & immediate, ut delectatio sensuialis; causa namque per se causæ, est per se causa causati; quod sufficit, ut in genere moris formaliter, & intrinsecè ab illo specificetur.

Unde D. August. lib. 14. de Civ. Dei, cap. 16. inquit: *Cum sint multarum rerum libidines, tamen cum libido dicimus, nec cuius rei libido sit additur, non sere solet animo occurre, nisi illa, qua obscena partes corporis existantur. Vide num. 2201.*

Ex quo fit, quod hæc propositio: *Oculu pressa exercita inter solitos ejusdem, & maxime diversi sexus, sine malo sine sunt licita; sit falsa, & erronea, quia alias est vera hæc propositio: Oculu exercita inter solitos ejusdem, & maxime diversi sexus cum delectatione sensuiali sunt licita; quia hæc virtualiter continetur in priori.*

2204. Probatur à fortiori: Tactus namque pressus mammilarum secundum communem, & indubitatam sententiam Verricelli cit. num. 12. est venerus, & mortalitatis, ita ut in Jure cap. 1. §. 1. *Quibus modis feudum emituntur: Vasallus tangens mammillas Dominae præterit feudo, & non alia ratione, nisi relata; quæ validius procedit in oculis pressis, cum sint tactus magis proportionati sensu, & affectivi carnis.*

2205. Hinc de oculis pressis mentionem facit Ovidius Epist. 2. *Oculu per longas jungere pressa manus.* Eaque esse naturaliter cum delectatione, & suavitate conjuncta, ait Juvenalis Satyra 6. *Ac mollia semper oculu detectent.* Unde Donatus in illud Terentianum, *O Thais mea, ea vocat suavia, & libidinosa his verbis: Trix est osculandi genera, Oculum scilicet, Basim, & Suavim; Oculu officiorum sunt, Basia pa-*

ditorum affectuum, suavia libidinum, vel amorum.

Sicque, quo urbanitas causa datur, ut quæ more patriæ, dicuntur *para oscula.* Quæ ob pudicum affectum, ut inter parentes intimos, *Basia.* Quæ ob delectationem sensibilem, *Suavia.*

2206. Insuper gratis dato, quod delectatio sensibilis non sit intrinsecè venerea, & libidinosa; negari in praxi non potest, quin talis sit intrinsecè ratione periculi proximi; nam in praxi regulariter, & ordinariè est cum commotione spirituum partium pudendarum, & inde cum delectatione sensuiali conjuncta.

2207. Unde Plutarchus de Amor. inquit: *Formosum innueri jacundissimum esse; tangere autem non sine periculo licere.* Clymacus gradu 15. Ex solo tactu corporis coninguitur, nihil quippe sensu isto gravius, nihil periculosius; & S. Basilius lib. de Virg. *Sicut tactu igne, subito bullis, & ulceris nascuntur, sic bullis in corde, & inflammatio est contactu generantur.* Idem ibid. *formosum oscula cave re oportet, non secus, quam animalium venenatorum morbus; diffunditur enim virus ex oculu per omne corpus.* Et S. Theodorus Studite Mulierum tactus cavendos monens, ait: *Attrahit quis nolens mulierum, & incensus libidine, sceleris contraxit.*

2208. Non dicas 1. oculu pressa separari posse à delectatione sensuiali, ut in persona maxime frigida; adeoque in illa oculu, & delectationem sensuiali non esse veneera, & mortalitatem non sufficiit, ut in genere moris formaliter, & intrinsecè ab illo specificetur.

Quia maximè frigidus, quamvis liberetur à commotione extrinsecæ carnis, non liberatur à commotione intrinsecæ sensu, & potenter appetitus sensitivi interni; non liberatur inquam à bullis in corde, de quibus Basilius.

Et oppositum est casus metaphysicus, & theoricus; minimè physicus, ac practicus. Quem si tu practice experiaris, gratias Deo agas; sed tua praxis (quæ non credo) mihi intervire pro doctrina non potest, utpote singularis, & per accidentem; quoniam judicium est de regulariter contingentibus formandum.

2209. Non dicas 2. te esse eximiè timoratum, assiduis macerationibus extenuatum, atque in vita contemplativa perfectum.

Quia præsumptuorum potius te dicam, & utile tamē te reprehendit Hieronym. in Reg. Monach. *In præterita castitate confidit: Nec Sampson fortior, nec Davide Sanctior, nec Salomon potes esse Sapientior. Memento semper; quod Paradisi colonum de possessione sua mulier ejecit.* Et August. in lib. de Singularitate Clericorum: *Experio crede, expertus loquer coram Deo, non mentor: Cedros Libani, Dux gregum sub hac peste cecidisse reperti, de quorum casu non magis suspicbar, quam de Ambroſii, vel Hieronymi impudica turpitudine.*

2210. Dicta sunt vera, etiam si quis in oculis pressis non intendat; imò protestetur, se nelle copulam, nec ulteriore conſensum, imò nec habere pro fine delectationem sensibilem; quia talis protestatio-

go, cap. II. inquit: *Ore modesto, & clauso benevolentiam, animi offendamus.* Est autem quoque osculum inceſtum, veneno plenum, scandalarem simulans. An nescitis, quod etiam phalangia, si ore tantum tangant, graves dolores hominibus affrent?

2211. Quia ratione, ex communī doctrīna, in pollutione, vel copula non sunt necessariè exprimenda oscula, & tactus præcedentia; quia ex natura sua ordinatur tanquam via, & media ad illam. Ex Jure autem protestatio contraria factio nihil operatur; unde talis protestatio, & exclusio finis est pretextus, & color ad occultandum sub larva sanctitatis peccatum, & simplices decipiendum.

2212. Et eadem ratione nemo dicit, non esse denunciandum Confessarium mulierem in confessione deoculantem, quamvis dicat, id eglius absque malo fine; non nisi quia habuit in honesta, quatenus osculum inter personas solutas diversi sexus est malum, & inhoneftum.

2213. Ex his colliges, osculum pressum, de quo in num. 2203. non esse indifferens, sed indifferens esse osculum in genere, & in communī ad superficiale, & pressum.

2214. Osculum namque superficiale, & instantaneum potest esse licitum, ut modo constabit; & solidum erit malum extrinsecè, ob intentionem operantis, si fiat non ex fine honesto, sed vel ob delectationem sensuiali, aut sensibile; vel ratione periculi delectationis sensuiali, & consensus veneri, quæ quis faté experitur.

2215. Oppones 1. paritatem de aliis sensibus, qui licet delectationem percipiunt ex propriis objectis, quæ attingunt, ut auris de sonis, natus de odore.

Resp. disparitatem esse; quia alii sensus ex propriorum objectorum attingentia percipiunt delectationem non prohibitam oscula verò pressa, & tactus hujusmodi pressi, sunt per se natae caufare commotionem spiritum, & delectationem sensuiali. Jure Divino prohibitam. Unde paritas solidum tenet quoad oscula superficialia ex honesta causa (de quibus modo) qua quidem sunt licita. Imo, si delectatio ex propriis objectis aliorum sensuum sit talis, & talibus administrata circumstantiis, ut per se, attenta qualitate persone, fit nata caufare in ea commotionem corundem spiritum, & delectationem sensuialem veneeram, erit pariter peccaminosa, ut in num. 2169.

2216. Oppones 2. consuetudinem primitivæ Ecclesiæ in danda pace ante Communioneum, sive ait: *Ecclesiæ in danda pace ante Communioneum, sive ait: Salutem invicem in osculo sando.*

Resp. consuetudinem primitivæ Ecclesiæ fuisse de oculo in danda pace, sed de oculo modesto, & sancto, quod ore clauso, superficialiter, & instantaneè dabatur, in signum interma charitatis, & pacis; de quo Cyrilus Alex. lib. 1. Glaphyr. pag. 169. ait: *Osculum est symbolum perspicuum, eminentis nota benevolentie, & charitatis. Minime de oculo presso, & moroso, quo voluptas hauiatur.*

2217. Hinc S. Clemens Alexandr. lib. 3. Peda-

go, cap. II. inquit: *Ore modesto, & clauso benevolentiam, animi offendamus.* Est autem quoque osculum inceſtum, veneno plenum, scandalarem simulans. An nescitis, quod etiam phalangia, si ore tantum tangant, graves dolores hominibus affrent?

2218. Insuper consuetudo non erat, ut viri mulieres deocularentur sed (ait Clemens Rom. lib. 2. Conſt. cap. 57.) *Ut viri viros, & feminine feminas, cum ad Eucharistiam accederent, oscularintur.* Imò mulieres non degebant in Ecclesiis promulgat cum viris, sed separatum. Quia tamen hac non obstante cautela, hominum malitia, fraudem aliquando contingerunt compertum est, osculum oris mutatum est in osculum sacra tabella. Ita Emin. Baroſius ad annum 45. Vide num. 2221.

2219. Oppones 3. proxim oscularum ex consuetudine patris, que viget in Galliis.

Resp. proxim allatam solidum posse habere vim in locis, ubi talis adſtet consuetudo; minime in alijs Regionibus, ut in nostris.

2220. Insuper in locis illis, consuetudo est de osculis modestis, ore clauso, superficialibus, & instantaneis, ex honesta causa, ex causa, inquam, urbanitatis, ac in signum puri affectus, & amicitia; amicitia enim à Phil. 8. Eth. describitur: *Mutua, & manifesta inter alios benevolentia, benefactis causa.* Et ideo sunt licita.

2221. Non est autem ibi consuetudo de osculis pressis, morosis, & studiosis, voluptatis causa, aut in quibus voluptas capitur. Ex quo fit, ut in Galliis, si quis det mulieris osculum pressum, & studiosum, homicidia sequantur, & ira. *Quis est (ait Augustinus in Psalm. 30.) qui non irascatur, videns fratres infidelianes fratibus, finem non reverentes osculo, quod insigunt Sacramentum Dei?* Et in lib. de Amicitia, cap. 6. tom. 4. *Ipsum osculum tanto turpitudine fædat, ut sic osculari nihil aliud sit, quam adulterari.*

DE OSCULIS, AMPLEXIBUS, TACTIBUS, verbis turpibus, & similibus extra Matrimonium.

2222. P. Busebaum tract. 4. cap. 2. dub. 10. hæc habet:

Oscula, amplexus, compressiones manuum, & similis non obscuræ, si sunt tantum officii, aut moris patrum, aut amoris honesti, vel benevolentie agenda causa, etiam si delectatio veneera fabrietur (modo in eam non consentiantur) non sunt peccata, Less. Fill. 1. c. num. 171.

Si vero ista sunt ex aliqua venialitate, joco, curiositate, levitate, petulencia (dummodo non cum delectatione veneera, nec eius causa: & si preter intentionem fabrietur, ea repulsa, ac tunc abstinent ab illis) renient culpan non excedunt. Vide Fill. hic Lessini Sanchez 1. c. Diana part. 4. tract. 4. res. 136. Contrarium tamen est tutius: Vide Trull. lib. 6. cap. 1. d. 12. num. 8.

2223. *Apedius verò, & subinde eti.m (rariis tamen proper periculum adjunctum) tacitus ex petulantia, vel curiositate, partum inbonefaram alterius corporis, ejusdem tamen sexus, circa affectum, & periculum confessus venerei, excusari posse à mortalī, ut v. gr. quando finalis aliqui natam, vel lavam, ut docet Laym. lib. 3. sct. 4. ex Sanchez lib. 5. Mor. cap. 6. num. 12. 13. & num. 27. & 28. Trull. d. 12. num. 15.*

Verba turpia, lectio obscenorum, spectatio comediarum turpium, cantiones inbonefatae, gestu, littera, & do-

ma anatomia, si tantum fiant ex curiositate, vel vano fia-

tatio, non sunt mortalia; securi tamen si fiant vel animo

inbonefata, fave venereo, vel cum periculo ruina spiritualis

fai, vel aliorum. Sanchez d. 46. q. 3. Fill. tract. 30.

cap. 10. quest. 3.

2224. *Joannes la Cruz in 6. Præc. art. 1. concl.*

1. de Osculis, & Tactibus, ait: Ex se ista non sunt

peccata, cum licet fiant sine libidine ex more patrie, aut

ob diuinam necessitatem, esti in eis excusare aliquam sensu-

li delectatio, dum non accepteris, sed permittatur, nec

ad hunc periculum consentiendi in eam. Ita Victor, & com-

muniter, cum D. Thom. art. 4. Quia dicta causa est

licita, & aliis talis delectatio non acceptata evenit pre-

ter intentionem. Sicca non tenetur viri spirituales affi-

xe se à colloquio spiritualibus cum feminis honestis, esti

patiuntur aliquas itillationes involuntarias. Ita Mendo-

in Sum. 5. 18.

2225. *Verricelli tract. 4. q. 20. num. 18. habet.*

Dico secòd, tangens, aut osculans ex honesta amicitia,

aut ex more patrie mulierem, vel juvenem, si sensibili-

ter delectetur, eam tamen delectationem non intendat

aq̄e principaliter, tunc ea delectatio non est venerea,

imò nullatenus peccat, vel saltem venialiter tantum. Syl-

lus verb. Delectatio, num. 7. Rosella verb. Cogita-

xio morosa, num. 4. Lefsius lib. 4. cap. 3. num. 56.

Coniulus lib. 4. quest. 20. num. 4. Rebellus part. 2.

lib. 3. quest. 19. sec̄t. 3. vers. Similiter. Fillius. tract.

30. num. 178. Salas 1.2. quest. 74. tract. 1.3. disp. 6.

sec̄t. 20. num. 131. Qui docent excusari à mortalī, quan-

vis sentiatur turpis pudorū commissio, dummodo deli-

berat in eam non consentiatur.

2226. *Omnino tamen quoad oscula, amplexus,*

tactus, & familia extra matrimonium servanda, &

tenenda volo dicta à num. 2195. ad 2221.

QUÆRES I:

2227. *Quid dicendum de sponsis de futuro?*

Dico 1. Oscula, & amplexus superficialia facta urbanitatis causa, seu in signum benevolentiae, & sinceri affectus sunt licita inter sponsos de futuro. Mafruis disp. 11. quest. 9. art. 3. à num. 139. ad 142. Cardenas in Crisi Theol. tract. 5. de Castitate, disp. 45. cap. 16. num. 205. pag. 375. Gobat tom. 1. tract. 10. num. 671. Alloza verb. Luxuria, num. 5.

Ratio est, qui talia oscula non sunt mala ex ob-

jecto, nemp̄ ex genere suo, & in ratione osculis

aliis inter parentes, & filios, & inter alios more pa-

trix essent mala. Vide num. 2213.

Non ex fine; quia finis est honestus, nemp̄ fin-

Oscula inter Spongos.

201

2228. *Ratio firma nostræ sententia fundatur primo in Regula generali, qua quavis delectatio venea voluntaria excludit à Regno Dei, teste Apost. ad Eph. 5. Omnis fornicator, aut immundus, non habet hereditatem in Regno Christi, & Dei. Ubi Lyranus: omnem immuniditiam Apostolus damnat, ut includeret omnina ad vitium luxurie pertinentia. Ita Verricelli.*

2229. *Status sponsalium, seu inchoatio matrimoniū per sponsalia de futuro, nec eximis à dicta regulis; quia adhuc sunt verè soluti.*

2230. *Nec dat jus inchoatio ad corpus sponsa, ut constat generaliter in contractibus; inchoatio namque contractus nullum jus dat ad usum rei, nisi quoque fuerit perfectus: tunc quidem solum transforatur dominium rei, & qui non jam est dominus rei, non potest ea imperfècte uti, cum adhuc sit aliena, licet sibi promissa. Ita Verricelli, ex Rebole.*

2231. *Insper (ut bene arguit Verricelli) si inchoatio matrimonii cohonestaret oscula veneera sponsis, cohonestaret etiam tactus veneeros pudendum, & delectationem de futura copula inter ipsos quod communiter negatur; quia tactus impudici sunt inchoatio copula, & quia delectatio futura copula commovet spiritus generationi infernantes, & inde est quædam copula inchoatio; quod etiam verificatur de osculis veneeras; quia etiam ex illi copula inchoatur, & etiam illi per se commovent spiritus generationi infernantes.*

2232. *Secundò fundatur in alia Regula: Cui non est licitus fīsis, non sunt licita media. Cum igitur præmissa oscula, & amplexus sint per se media ad copulam, quae non est licita, sed mortalis sponsis; ita nec illa erunt licita, sed mortalia eidem. Vide num. 2210. & 2178.*

2233. *Dico 3: Oscula, & amplexus ob delectationem naturaliem, & sensibilem; quæ ex ipso osculo oritur, & generaliter oscula, & amplexus preesa sunt mortalia ipsorum de futuro. Rodriguez in Sum. rom. 3. cap. 102. num. 1. & Fernandez part. 4. cap. 2. & 4. & part. 3. cap. 21. §. 1. num. 11. contra Tamb. rom. 1. lib. 7. cap. 3. §. 5. num. 61. Dianam part. 2. tract. 17. ref. 6. cum Fagundez, Sanchez, & alii, qui pateruntur, nullum esse peccatum.*

Rationes sunt eadem de num. 2203. ad 2213. & num. 2230. Qui enim ponit causam per se effectu veneeri cum prævisione illius, virtualiter effectum venereum procurare dicuntur, licet expresse eum non intendere affectet. Et ad actum veneereum nullum dare jus status sponsalium, probatum. est à num. 2233.

2234. *Dico 4. Dormitio sponsorum de futuro in eodem lecto, imò & eorum cohabitatione, & per noctatio est mortalis ratione periculi proximi. Sequitur ex dictis. Hinc S. Cyprianus Epist. 62. ad Pomponium, ait: Certe ipse concubitus, ipse complexus, ipse consualatio, & osculatio, & conjunctio duorum corporis, & fæda dormitio, quantum dedecoris, & criminis conjecturatur.*

QUÆRES II:

2235. *Quid dicendum de conjugiis?*

Respondeo, oscula, & amplexus pressa, & veneera, atque tactus impudicos inter conjugatos, extra actum conjugij, non sunt mortalia, si non sit periculum pollutionis. Est communis. Idque ratione status conjugij, qui dat jus ad finem, nemp̄ copulam. Esse tamen venialis; in quantum sunt ob famam delectationem exercita, ob rationem de n. 2280.

QUÆRES III:

2236. *An in delectatione veneerae deliberata detur parvitas materiæ?*

Respondeo, non dari. Castropal. tom. 1. tract. 2. disp. 2. punit. 10. num. 4. Diana part. 5. tract. 5. ref. 5. & Doctores communiter, qui oppositam sententiam improbatum vocare solent. Ec quidem ea damnavit Clemens VIII. in Officio S. Inquis. ut refutavit cit. Autores.

2237. *Firma ratio intrinseca est, quam adduci & refut Verricelli tract. 4. quest 16. num. 11. ut sequitur:*

Hanc delectationem veneream, quantumvis, levem, esse inchoatam pollutionem, offendit ut Galeno lib. 14. de Uſa partiam, cap. 9. & 10. dicit: Delectationem veneream fieri ex multa humo, ris, sero, qui est substantia, & materia seminis, cum per venas, & arterias spermaticas, per modum bedera protensis, & reuoluta ad vascula pudenda defende, re incipi, & per communionem spirituum genitivorum, incedat, tangat per causam efficientem instrumentum, Sed hoc totum spectat ad inchoationem pollutionis, & ad mortilletum à Regno Dei exclusum; i. Corinth. 6. quare (ut recte arguit Rebellius) ea veneera delectatio suæ naturæ, & ex fine operis ordinatur ad pollutionem, imò est inchoata pollutione; totus autem motus pollutionis secundum singulas sui partes est mortalis, nulla enim inchoatio actus mortifera, etiam in aliis rebus, venialis est, sed mortifera, cuiusmodi est inchoatio occisionis, rapina, furti notabilis, &c.

2238. *Et deinde concludit, oppositam sententiam esse improbatum, fallaciam, erroneam, temerariam, periculosam.*

QUÆRES IV:

2239. *An plane advertens in se cogitationes, & motus pravos cum delectatione sensibili, si illis nec sentiat, nec positivè resistat, sed negative, & permisive se habeat, peccet, & quomodo?*

Cc

In

IN hac re, & materia perdifficili quidem, ac delictata sunt tres sententia:

2244. Prima affimat, eum peccare mortaliter, quamvis certò credat, se non confensurum. S. Antoninus 1. 2. tit. 5. 8. In fine. Bonacina de Matr. quæst. 4. punct. 7. Ricardus, Valentia, & alii apud Verricelli trah. 4. q. 17. num. 1. Cujus rationes sunt 1. Quia si non teneretur sub mortali, tales motus reprimere, posset sine mortali in magna delectatione venerare perfevere. 2. Quia tales motus ex natura sua ad pollutionem disponunt. 3. Quia qui tales motus permittit, illos interpretative vult, unde sicut qui illos intendit, mortaliter peccat, ex num. 218. ita, qui illos interpretative vult.

2245. Secunda sententia docet, non peccare mortaliter, sed venialiter, nisi adit, & advertat periculum proximum consensu, aut pollutionis. Cast. in Sun. verb. Delectatio, vers. Magna tamen. Diana part. 2. trah. 17. resol. 33. Medina, Corduba, & alii apud Verricelli cit. num. 2. Sanchez in Sun. Mor. lib. 1. cap. 2. num. 13. hanc vocat communem, & D. Bonav. in 2. dist. 24. part. 2. art. 2. q. 2. num. 75. quamvis primam sententiam teneat, hanc probabilem vocat.

2246. Huius sententia adhæret Tamb. tom. 1. lib. 10. cap. 2. ut sequitur:

"De hac re non ego loquar, sed Castropol. tom. 1. trah. 2. dist. 2. part. 10. q. 5. num. 3. (legatur Joannes Sanchez, qui fuisse idem probat disp. 21.) qui sic habet: *Esi supradicta sententia affirms, mens esse peccatum, quando voluntas non reprimis, neque coercet cum positis, valde probabilis sit; tamen probabilior mibi videatur non peccare mortaliter voluntas, que non reprimit hos turpes motus, sed meret negativè se circa illos habet, dummodo absit periculum pollutionis, aut anterioris gravis consensu. Teneant hanc sententian Cajetanus, Navarrus, Toletus, & Philipliarii, & alii plures, quod refert Salas. Et licet ipse noluerit suam mentem declarare, satis insinuat. esse pro hac sententia, ut legenti patet.*

2247. Probabilissima esse affirmat Thomas Sanchez, qui hanc reputat probabiliorē in rigore metaphysico, practice tamen aliis dicit esse veram. Principia ratio, quæ me moveat, est quia hujusmodi motus à natura provenient, ita ut omnes coreret sit impossibile, alii quo difficultiam. Non est igitur credendum de divina, bonitate salutem, etiam bonum his periculis excepta; effet enim salus aeterna cuiuslibet hominis non levè periculo expedita, si, cum à natura sit in malum proclivis, arctatus sit, non solum non admittere hos motus, sed etiam illos reprimere, cum positis; obligatio, retinere sane media apponere non difficultas ad reprimendum. Ergo si videat hos motus consurgere, eo quod in loco tali, vel tali modo, decubuit, tenebatur à tali cubita abstineat, inò stirgere, & se aliquanter verbere, rare; quod certè est durissimum, & pauci admittunt. Deinde peccabit mortaliter, si non evitat causas, ex quibus cognoscit hujusmodi motus pravos infiugere;

"nam si postquam excitati sunt, tenetur illos reprimere, à fortiori tenebatur reprimere, ne excitemur: tenebatur ergo sub mortali flagitio non aliquo, nec videre, alias, que familia omittere, que in omnium sententia, vel bona sunt, vel solum venialis. Denique argumenta contraria sententie non urgent, &c.

Hac Castropalaus, qui respondet ad quinque argumenta, quibus fundatur prior sententia, quæ si libet, lege. Illud fatetur cum communis, esse veniam (lege Joannem Sanchez loc. cit. qui num. 3, nec illa veniale contendit) si, cum positis, non reprimis, neque excusatationem habeas, cur non reprimis; quia negari non potest, illos motus esse ordinatos, & ad copulari incitare. Excusatatio autem sufficiens est ea, quæ est necessaria, vel utili tibi, vel alteri, ut audire confessiones, legere, studere, urbani loqui cum feminis, equitare; & multo magis excusat timor, ne dum attendis ad volendum positivè reprimere, crescat tentatio; tunc enim inò, & semper in ejusmodi tentationibus consultissimum remedium est, statim diversa cogitationem ad alia objecta non illicita, præfertim que te maximè afficiunt: id enim tunc non solam est negativè se habere, sed certè resistere.

Quia omnia, & etiam si prævidetur polluio, sed non intendatur, nec sit periculum consensu, die-

ta a nobis sunt fatis *suffra lib. 7. cap. 3. 5. 5. num. 48.*

2248. Ita ex Castropol. tom. 1. trah. 2. dist. 2. punct. 12. qui sic habet:

Notandum item est, si ob caufam necessariam, vel utilem tibi, aut alteri, non reprimis hujusmodi motus, quales sunt, audire confessiones, legere, re, studere, locutio urbana cum feminis, equitare, tio, timor incidenti in turpiores delectationes, vel urgientis tentandi, nullum peccatum committis, etiam si absit periculum pollutionis, modò abit periculum consensu, quia tunc patet has delectationes, non agis: ita Azor. tom. 1. Institutionum moralium, lib. 4. cap. 6. q. 5. Salas plures referens 1. 2. trah. 1. 3. dist. 6. sec. 3. num. 31. Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 21. num. 12. Vazquez dist. 108. cap. 3. in fin. Conimicus dist. 34. de Matrin. dub. 11. num. 1. 1. Lessius lib. 4. cap. 3. dub. 1. 4. num. 94. & dub. 15. num. 118.

2249. Rationem, cum adit peccatum veniale, dat etiam Verricelli cit. num. 15. his verbis: "Sentiens turpem motum cum delectatione, quamvis omnino certus sit, nullum subesse periculum, neque confessus, neque pollutionis; tamen nisi aliqua causa excusat (de qua infra) veniale liter peccat eos pravos motus non comprimens: ita omnes contra Joan. Sanchez dist. 21. num. 3. Ratio est, nam talis motus cum delectatione vera, necra, est de se inordinatus, & turpis, & ex natura sua alicet ad confessum, & disponit ad pollutionem, saltrem remotè; ergo tenetur voluntas eos positivè comprimere: tum quia omnium similitudinem sensus ostendit, qui pasim se accusant de

Cogitationes, & motus pravos

203

"negligentia in resistendo: sed si motus esset sine ventura in Speculo disciplina a criterio reprehendit eos, ulla prorsus delectatione, tunc puto nullatenus de, qui ex verecundia putantes non esse mortale, ipso curandum, ut rectè docet Joan. Sanchez ubi, omittunt hæc confiteri; & sèpè sacrilegè communica, supra num. 18. & infra probabo.

2250. Ipse tamen doctissimus Verricelli cit. n. 4. 4. 21. tenet, hanc secundam sententiam esse probabiliorem absolutè loquendo, rarissime vero tutam in praxi, ac prouide.

2250. Quantum ad primam partem, solvit argu mētum in oppositum, dicens, tunc non reprimere motus illos turpes, & delectationem venerare non voluntarii procuratam, esse materiam gravem, quando adest periculum proximum consensu, aut pollutionis. Nec ei disponere ac pollutionem, nisi remotè, si non sint voluntarii, & liberè procurata. Nec aliquid dici interpretative, aut virtualiter volitum, nisi quando quis potest, & tenetur impediare.

2251. Et Castrop. qui absolutè absque distinctione de veritate speculativa, & practica secundam sententiam tenet, tom. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 10. §. 5. num. 4. addit: *Admitto gratis in contradictione item se judicium taciti, & expressi proper presumptum consensum: at in peccatis nequamquam; numquam enim tibi licet aliorum peccata velle, licet tamen illa non impidine, & Deus peccata permittit, non tamen illa ruit.*

2252. Ibid. addit: mortale esse hos turpes motus velle, aut procurare; quia sic sunt initium, & causa pollutionis, minimè verò illos non procuratos, nec volitos permittere. Et voluntatem non esse sub mortali obligatum impedire quamlibet pugnam appetitus sensitivi; sed illam, qui sit tali, ut constituant voluntatem in periculo proximo ad consentientiam.

2253. Quantum ad secundam partem de veritate practica. Verricelli cit. à num. 16. inquit:

Dico septimè, in praxi raro excusat à peccato mortali is, qui venereat delectationibus, ac tritillationibus positivè non reficit, & comprehendit, ne negligit, vel latenter formaliter disiplinentiam de illis non habet. Unde consultissimum, inò, sèpè necessarium est, de his tanquam de dubio peccato

re, se accusare ante sacram communionem. Ratio est,

quia non reficit pravos motibus, & delectationibus,

frequenter verè, & formaliter, nedum inter-

pretative consentit; non cognoscit autem, se con-

senisse, quia actu reflexo non advertit consensem;

unde tunc mortaliter peccat, non ex ea quia non

reficit; sed quia verè, & formaliter consentit;

unde rectè docuerunt gravissimi Doctores, ut Jo-

Gersan, Cancellerius Parisiensis, Gregorius de Va-

lentia, Thomas Sanchez, Sayrus, & Alphonius

Rodriguez, rem esse satis periculofam, nequu-

rum fuisse consensem; quia vir timoratus, haud ita

tum esse communicate sine confessione: referam

faciliter in consensem ruit.

2254. Pater Al. Rodriguez Exer. Spir. part. 3.

trah. 4. cap. 4. docet, sèpè doctissimum viros

latere, an sublit peccatum mortale; unde S. Bonaventura

ventura in Speculo disciplina a criterio reprehendit eos, qui ex verecundia putantes non esse mortale, ipso curandum, ut rectè docet Joan. Sanchez ubi, nicant.

2255. Denique tertia sententia tener, eum non peccare mortaliter, si sicut aliquam disiplinentiam habeat, licet omnino delectationem venerare non reprimat, nec ejus causam removeat, dummodo certus sit, se non confensurum. Ita plures Doctores à D. Bonavent. cit. relati, eique adhæret Sanchez in Sum. Mor. lib. 1. cap. 2. num. 13.

2256. Hæc sufficiat ex gravissimis Doctoribus restituta, nam plurimorum Magistrorum exemplis motus, in hac re, malo discipuli munere fungi, quād Magistri.

2257. Illud certum est, eum peccare mortaliter, si adit, & advertat periculum proximum consensu, aut pollutionis, etiamsi credit se non confensurum in delectationem venerare, & pollutionem; quia (ut rectè ait Verricelli) eodem precepto, quo quis tenetur pollutionem vitare, tenetur etiam causas per se influentes in illam auferre, nisi causa aliqua necessaria excutet. Vide num. 2189.

2258. Ad dignoscendum, quod urgat periculum proximum, primum signum est experientia, qua quis in simili commotione, & delectatione positus, expertus est, sèpè sèpè consensit, aut pollutionem fecutum est. Secundum, si commotio, & delectatio sit gravissima, ac ita vehemens, & naturaliter irritata, ut iudicio prudenti advertat, ei esse proximan pollutionem. Ad hoc juvant etiam dicta de occasione proxima.

2259. In casu igitur periculi proximi, tenetur quis sub mortali positivè resistere, & pravos motus reprimere, utendo remedii, de quibus modò à num. 2265.

QUANTUM AD SIGNA

2260. Confessus praefit, vel non, ab eo, qui positivè non reficit, extra caufam periculi proximi:

Sunt à viro prudenti (ut docet inuit Verricelli) consideranda quatuor. 1. Qualitas personæ: An sit timoratus, vel laxa conscientia. 2. Qualitas delectationis veneræ: An fuerit levis, vel gravis, brevis, vel diuturna. 3. Causa: An rationabilis, ut diuturna Confessionum, studium, &c. vel irrationalis, ut curiosus aspectus, turpis lectio, aut locutio, &c. 4. An aliquam ejus delectationis disiplinentiam habuerit, vel nullam.

2261. Si persona est timorata conscientia, ut ut rectè docuerunt gravissimi Doctores, ut Jo-

Gersan, Cancellerius Parisiensis, Gregorius de Va-

lentia, Thomas Sanchez, Sayrus, & Alphonius

Rodriguez, rem esse satis periculofam, nequu-

rum fuisse consensem; quia vir timoratus, haud ita

tum esse communicate sine confessione ruit.

2262. Idem dicit 1. Verricelli cit. num. 3. & 5.

Si sit gravis, & diuturna, causam tam non remo-

vit ex rationabili motivo, ut studio necessario, au-

ditione confessionum. Et tunc licet ratione probabi-

litudo.

Litatis, quod non adfuerit consensu, non teneatur confiteri, confutum est ut confiteatur.

2263. Idem etiam dicit. 2. Si caufam non removit sine rationabili motivo; ut esset aspectus curiosus, lectio, &c. ipse tamen disloquentiam delectationis habuit; quia disloquentia est quadam resistentia, que quamvis sit inefficax ad tollendum delectationem, efficiat tamen est ad coibendum consensum. Ita ille cum Sanchez.

Et solum dubium esse de consensi, & inde quod teneatur confiteri, si disloquentiam non habuit.

Huic autem secundo dicto nullo pacto adhaere; quia aliud est loqui de motu turpi, & delectatione naturaliter ortis, aliud de ortis ex causa libera, non necessaria, ut in num. 2189. ut est curiosus aspectus, lectio non necessaria, &c. tunc quidem gravi motu turpi, & delectatione urgente, tenetur quis caufam removere; qui cum nulla sub sit ratio, qua cohonestet non remotionem causa, recurrent dicta superius 2250. de delectatione libera, & procula.

2264. Denique addit Verricelli cit.

Sic si diu resististi, frustra tamen quia abduc durant, experientia tamen dediticii, eos pravos motus seipsum cessare; neque venialiter peccas, si non curas, ita. S. Thom. 2. 2. quæst. 35. art. 2. ad. 4. & in primam ad Corinthios cap. 6. quæst. 6. Curiel. 1. 2. quæst. 7. 4. art. 8. dub. 2. 6. 3. ibid. Pefantius art. 10. disp. 5. Azorius tom. 1. lib. 4. cap. 6. quæst. 5. Joan. Sanchez in Scriptis. disp. 2. 1. num. 11.

Qui etiam scrupulosus est, & scrupulis cruciat, cum resistere nititur, & caufam anovere; si resistere non curat, excusandus est, & probabile est non confessus. Ratio est; quia iustissima causa non resistendi, aut causas delectationum non amovendi, est evitare scrupulorum crucianum. Alia vide infra de requisitis ad peccatum mortale.

DE ARMIS AD PUGNANDUM CONTRA tentationes carnis, & pravos motus.

2265. PRimo est fuga occasioneis initio pugnae. Teste August. Serm. 250. de Temp. Apprehende fugam, si vis obtine viatorium; nec sit ibi verecundum fugere, si castitatis palmarum desideras obtinere. Ex Hieronym. Epist. 22. Dum parvus est hostis, interfice.

2266. Secundum est fuga otii; otium namque est omnium libidinum seminarium. Hinc Ezech. cap. 16. dicitur: Iniquis Sodome, superbia, satanas panis, abundans, & otium.

Adeoque tunc quis animum alio divertat, aut se occupet in lectio librorum, vel operationibus, & exercitio manualibus, &c.

2267. Tertiò est imploratio auxilii divini, & intercessiois Sanctorum. Scriptum namque est sapientiae, cap. 8. Cognovi, quod non possum esse continuens, nisi Deus de: idcirco adi Dominum, & deprecatus sum illum.

Imploret igitur divinum auxilium. Seigner fig-

no crucis. Orationes jaculatorias ad Deum dirigat: Confite timore tuo carnes meas, à judicio enim tuus timui. Ne permittas me Domine à te separari.

Ad Christum Crucifixum mentis oculos converterat: Tu Domine Deus meus, & Iesu dulcissime, pendens in patibulo, & ego voluntati operando? Moriar, moriar, priusquam te Redemptorem meum offendam.

Ad Virginem confugiat dicendo: Sub tuum praesidium configuius, &c. Virgo singularis, inter omnes mitis, nos cupis solutos, mites fac, & castos. Ter signo crucis in fronte, ore, & corde se lignans dicat: Per Sanctam Virginem tuam, & Immaculatam Conceptionem tuam, purissima Virgo, munda cor, & carnem meam.

Ad Angelum Custodem: Angele Dei, qui Custos es mei, &c.

Ad Sanctos, maximè ad D. Hieronymum oratione, qua ipse utebar: Timui incidere in opprobrium, si à carne superatus fuero: ora ergo Domine, ut hoc opprobrium à me auferas; & si me à carne tentari permiseris, non me permitas succumbere.

Quarto est consideratio quatuor Novisimorum: Momentaneum, quod delectat, aeternum, quod cruciat. Sim tibi in mente haec tria verba (qua tradit Verricelli): Nunc, Statis, Numquam: Nunc possum

statis descendere in infernum. Numquam inde exire.

Quintò denique juvent moderata jejunia, mortifications externa, & discipline.

DELECTATIO MOROSA

2268. EST delectatio deliberata de actu turpi, que preciè consumatur interior: vel est consensu voluntatis in motus illicitos appetitus sensitivi. Unde dicitur morosa, non à tempore mora, quia cum consistat in actu interno, potest consumari in instanti; sed ex mora rationis, & advertentia suscitantis, ut sit peccatum: adeoque si per longum tempus detinaris in delectationeactus pravus, v. gr. copula, quim cogitas, sed non plene advertas ad malitiam gravem ipsius delectationis, nec plene consentias in ea detineri, non erit delectatio morosa, nec peccatum mortale. Omnidò vide dicta à num.

2269. A desiderio differt, quia desiderium, aut consensu in copulam illicitam, v. gr. est actus voluntatis efficax, qui consumari intenditur in ipso opere externo fornicationis. Delectatio vero morosa de eadem copula, quam mente quis cogitat, silit solum, & consumatur interior, & non transit ad volendum exequi id, de quo quis delectatur.

2270. Difficilas est, an in delectatione morosae explicari debet in confessione persona, circa quam delectatio versata est, nempe quod sit conjugata, conjuncta, Deo sacra. Affirmat magis communis opinio; quia delectatio morosa habet ex natura sua

cau-

Delectatio morosa.

205

causalitatem in actum externum, ac proinde contrahit speciem malitiae actus externi, v. gr. adulterii, inimicitiae, aut sacrilegi.

2271. Ita Cajet. 2. 2. q. 154. art. 4. Rodr. in Summ. tom. 3. cap. 101. num. 3. Bonac. de Matr. q. 4. punct. 8. num. 18.

2272. Probabile autem est, non esse explicandum circumstantiam personæ, sed sufficere, si dicatur: Delectatus sum roties de copula illicita, illam cogitando, non desiderando. Ita Verricelli queft. 5. Castropol. tract. 2. disp. 2. punct. 10. q. 4. Diana part. 5. tract. 1. art. 7. ref. 48. Vazquez, Reginal. Tannerus, & alii apud Verricelli cit. qui hanc opinionem probabiliter vocant, dicentes, præter malitiam contra castitatem, non habere aliam malitiam speciem cum ipso opere.

Ratio est (docte ait Verricelli) quia objectum delectationis morosa non est opus externum, ut ponendum à parte rei cum proximi injury; sed est ipsa cogitatio operis, seu opus quatenus cogitatum delectat; ergo cum cogitatio ipsa non sit injury, & non habet aliam malitiam speciem cum ipso opere.

2273. Conjugati morosi delectantes de copula præterita, ut de copula cogitata ut præsentis, in absencia alterius conjugis absque periculo pollutionis, non peccant mortaliter, sed venialiter; quia in statu conjugij non est prohibita copula, ita nec ejus delectatio.

2274. Peccant autem venialiter; quia opus conjugij ob solam delectationem exercitum est peccatum veniale; nam opus conjugij est à natura infinitum ad duos finis, ad procreandam prolem, pro conservanda specie, qui est finis principialis, & ad sedandum libidinem; qua ratione nullum peccatum commitit, qui opus conjungij exercet ob delectationem, si eam ordinet ad procreationem prolis tanquam finem principalem; peccat tamen venialiter, qui ob solam delectationem illud exercit, quia exercet more brutalis, pervertendo ordinem à natura infinitum, & consequenter voluntaria, & deliberata cogitatio, quam habent conjugati de copula præterita, si non habeat aliud motivum, nisi solam delectationem, non potest à veniali excusari. Vide in pag. 4. Prop. 9. ad Innoc. XI. damn.

2275. Vidua morosè se delectans de copula præterita habita in statu conjugij, peccat mortaliter; quia vidua hic, & nunc in statu viduitatis est prohibita copula, ita, & delectatio de copula. Eadem ratione peccant mortaliter sponsi de futuro, si delectentur de copula futura, licet enim talis copula non sit mal in ratione effectus, & ut ab operante procedet, est mal in ratione objecti, respectu ejus, cui objicitur, si objicitur in statu, & tempore, quo sit ei prohibita, hac ratione pollutione nocturna involuntaria non est peccatum, & delectatio voluntaria de illa est mortal.

2276. Delectatio vero de copula sodomitica contrahit speciem malitiae sodomitæ in confessione explicandam; quia est de copula innaturali, quae est extra genus copulæ naturalis.

2277. Ligatus voto castitatis, si morosè delectatur, debet circumstantiam sue personæ explicare, quia peccat contra votum, ut in num. 1855. De

prout

prout confunditur cum delectatione, sed prout coincidit cum approbatione, ita ut idem si gaudere de copula conjugalii praterita, ac cam approbare. Ratio est, quia delectatio morosa ex se influit in libidine, & motus sensualis partit, non sic approbatio, & purum desiderium. 2. Licitum esse de pollutione naturali nocturna, & involuntaria non delectari, sed de ea habita gaudere, & cam desiderare ob aliquem honestum finem, nempe ad secundas, vel ob sedatas tentationes carnis, ad exonerandas, vel ob exoneratam naturam ob sanitatem, &c. quia tunc talis pollutio neque objective est mala; nam sic gaudens, & placens, non gaudet, & placet de pollutione, sed de sanitate, idem dicunt de desiderio. Id de pollutione negant Sotus, & Rodrig. in Summa, quia pollutio est ex objecto mala.

2283. Id certum est nullo pacto licere pollutionem nocturnam, & naturalem procurare etiam ad sanitatem obtinendam; quia tunc esset voluntaria in causa, & ab intrinseco mala.

2284. Si die Sabbatis delecteris de comedione carnis, aut illam desideres, praesila per intellectum, seu non intellecta die Sabbati; non peccas; quia separas malitiam, dum præscindis circumstantiam prohibitionis, seu sub qua est prohibitio. Peccas vero, si desideres comedere carnes pro die Sabbati, etiam si postea, retractata voluntate, non comedas; quia tunc non præscindis, sed concernis circumstantiam dici Sabbati, in primo inquam casu dies Sabbati habet rationem temporis, quo exigit, & sitactus desiderii; & ideo non transfundit malitiam in actum, qui concomitantiter se habet: in secundo se habet ut terminus se tenens ex parte objecti, ut ejus circumstantia, & ideo transfundit malitiam in actu.

2285. In qua re datur regula: in objectis malis, qui prohibitis, de iis per se consideratis delectari non est peccatum mortale, nisi delectatio fiat de re ipsa, & quantum prohibita. Bene vero in objectis prohibitis, quia malis, ut est adulterium, homicidium, &c. quia in primis potest objectum præscindi à malitia, non sic in secundis.

2286. Complacencia, seu delectatio de actu pecaminoso est peccatum, & contrahit candem speciem, & qualitatem malitiae actus. Si vero sit de modo, aut aliqua circumstantia in se non peccaminosa, v.gr. de dexteritate, industria, inventione, &c. in furando, &c. non est peccatum mortale, & aliquando neque veniale.

DESIDERIUM REI ALIENÆ

2287. EST peccatum contrahens malitiam in iustitia; furti, si sit de re aliena obtinenda via illicita, & cum damno domini; fecis si videntur v. gr. veltem Patri, similem desideries, vel eandem emptione, donatione, aut alia via licita obtinendam. Decimo namque præcepto prohibent in concupiscentia, quæ septimum præcepto prohiben-

tur in facto: unde eo prohibetur deliberate voluntas aliena usurpandi, retinendi, aut dannum inferendi.

Scotus in 2. d. 42. quest. 4. lit. L. in 3. d. 15. quest. unic. lit. H. in 4. dist. 15. quest. 2. litt. LL. Matrius in Theol. Mor. disp. 11. quest. 7. & quest. 8. num. 151. Joan. da Cruz pag. 87. 6. præcept. Bonac. rom. 1. pag. 265. pag. 366. pag. 377. Tamb. tom. 1. pag. 183. & 297. Bulemb. lib. 3. tral. 4. cap. 2. Diana in pluribus locis. Castrop. Vericelli cit. Clericatus cap. 118.

DE VII PRÆCEPTO DECALOGI.

Non furum facies.

CAPUT I.

De Justitia, & Iure.

2288. **D**E Jure pro lege sumpto dictum est, cum de legibus, modo Ius est potestas legitima ad aliquam rem obtinendam, vel retenendam, aut ad aliquam functionem faciendam. Est duplex: in re, & ad rem. Ius in re est illud, quod per ipsam rei traditionem acquiritur. Ius ad rem est illud, quod aliquo iusto titulo habetur ad rem, ut eius traditio fiat. Ius in re dat actionem in ipsam rem, ita ut habens ius in re, habeat actionem ad eam sibi vindicandam, & a quo cumque possideatur. Ius ad rem dat actionem in personam, ut rem, quam v.gr. vendidit, donavit, &c. tradat. Principia juris species est dominium.

DOMINIUM
2289. **E**ST facultas disponendi de re tamquam sibi subiecta. Est duplex: Jurisdictionis, & Proprietatis: Dominium jurisdictionis est potestas gubernandi sibi subditos, præcipiendo, prohibendo, præmiando, vel puniendo. Dominium proprietatis, est facultas dare, aliqua disponendi tamquam sua. Hoc est duplex, plenum, seu perfectum, & est facultas liberæ, & licet disponendi de re etiam in proprium commodum, & quod omnes usus à lege, vel conventione non prohibitus. Imperfectorum est illud, quod, vel haber proprietatem rei sine fructibus, & dicitur dominium directum, vel habet fructus sine proprietate, & dicitur dominium urile. Tale habet usufructarius, v.gr. domus, fundi, &c. cuius habet tantum usum, & fructum; rei tamen dominium residet penes ejus dominum directum.

2290. Usufructus est jus utendi re aliena, & percipiendi ejus fructus salva ejus substantia. Sic usufructarius est maritus respectu dotis uxoris, cuius dominium, & proprietas penes uxorem, aut ejus filios residet.

2291. Jus utendi est facultas utendi re aliena; non tamen percipiendi fructus, & salva ejus substantia. Hinc qui habet jus utendi equa, ea uti potest ad arandum, at non potest de ejus pallo disponere; qui vero habet ejus usufructum, potest utrumque; unde usufruc-

Usufructuarius.

tuarius disponere potest de fructibus rei, tam pro se, quam pro aliis, vendendo, donando, &c. non sic usuariorum.

2292. Usus facti importat nudum usum rei, absque jure, aut dominio utenisi. Differt ab usuario, quia usuariorum habet ius utendi, ita ut si ab usu rei impeditur, potest illum ex iustitia exigere; non sic, qui habet simplicem usum facti. Ita Religiosi omnes in particulari: Franciscani vero, tam in particulari, quam in communione habent simplicem usum facti, sicut volucres celi, circa res, quarum pro sustentatione propria agent.

2293. In iis rebus, que ipso usu consumuntur, v. gr. in cibo, potu, ac vestitu, separari potest usus à dominio, ut constat in Franciscanis, qui quidem possunt uti pane ad manducandum, at non possunt de illo disponere, alteri vendendo, donando, &c. in modo usum, quem habent, dependenter à voluntate domini habent, qui est summus Pontifex, qui in se dominum suscipit eleemosynarum, & rerum omnium pro eorum necessitatibus subveniendis, à fideliibus subministratis.

2294. Jure naturae omnia sunt communia. Unde dominia fuerunt introducta, & distincta jure generum poti. Ad ea peccatum, ut sic pax, & humana societas conservaretur.

USUFRUCTUARIUS

2295. **N**ON potest usufructum sine consenti su proprietorii donare, vendere, aut alio modo alienare; quod si faciat, illum amittit, & proprietario credit, ex L. Si usufructu. vers. Et si ex franco, ff de Jure dotum; quia est ius persona inhaerens, quod inde non potest in alium transferri, alias posset usufructuarius senex illud juveni concedere, quod est in præjudicium proprietarii.

2296. Quamvis autem usufructus alienari non possit, potest ejus commoditas, & utilitas alienari; & sic licet usufructuarius fructus vipeæ vendit; quia id non est vendere usufructum, sed fructum vipeæ, adeoque emptor fructum vipeæ percipit, minime nomine proprio, sed usufructuarii. Vide num. 2299. Castropol. de Jus. tral. 3. 1. dispu. pnd. 23. S. 3. num. 4. & 5.

2297. Fructus pendentes, & non recollecti per usufructuarum in ejus vita, cujusvis sint generis, sive naturales, sive industrielles, sive civiles, ad proprietarii spectant, ex L. Si Usufructuarius 13. ff. Quibus modis usufructu. amiri. Franch. dec. 168. Ant. à Spir. S. de Jure, & dom. tral. 10. dispu. 2. scđt. 3. Molina, & Sanchez.

2298. Difficilis est de fructibus maturatis, & non exactis; pro quibus quidem variant Doctores, qui tamen distinctione conciliantur.

Vel enim sunt naturales, & percepti; & hi ad usufructuarum spectant, & ejus heredes ex Famigerata, L. Desumpta, ff de Usufructu. Castillo de Usufructu, cap. 77. num. 10. Antonel. de Temp. leg. art. 46:

num. 9. Barb. in leg. Divortio, num. 22. In hujusmodi namque fructibus tempus receptionis attenditur, & quod sint à solo separati per usufructuarum, aut per alium nomine ipsius. Antonel. cit. num. 5. Castillo cit. num. 4. Qui idem docet, etiam fructus essent perceptioni, & recollectioni proximi, ex L. Desumpta.

2299. Vel sunt fructus civiles, qui de die iusta diem percipiuntur. Et illi etiam ad usufructuarum spectant, ejusque heredes post illius mortem, ita ut possit eos alteri cedere, legare, & in testamento, aut alio modo de illis disponere. Bald. cap. 1. in fine de Pace ten. in usibus feud Franch. dec. 168. num. 11. & addit num. Peregrinus art. 49. num. 100. In hujusmodi namque fructibus non attenditur separatio à solo, sed solam celsio obligationis, ita ut id, quod in naturalibus operatur separatio, in civilibus operetur celsio obligationis; & sicut in naturalibus tempus separationis attenditur, ita in civilibus tempus, quo incipiunt deberi; cum igitur contractu inito, statim debeantur de die in diem; de die in diem usufructuario cedunt; adeoque licet non essent pro illa rata temporis exacti, usufructuarii acquiruntur, ejusque, ac ejusdem heredum lucro pro illa rata temporis cedunt. Usufructuarii inquam est verus, & realis fructuum maturatorum dominus; unde cum praediti fructus sint maturati tempore illius dominii, pro remanent non exacti, & pro ejus heredibus; eo mortuo.

DOMINI PROPRIETATIS ACQUISITIO.

2300. **A**ntea nullius erat, sufficit sola ejus apprehensione; quia quod nullius est, iure gentium occupatur; & qui capiuntur, naturalem libertatem recuperant, sunt primò occupantis, sive in proprio fundo capiantur, sive in alieno. Non tamen animalia de se mansuetæ, & domesticæ, ut gallina, columba, anseres domesticæ, & fera usu mansuetæ; bac enim licet longis abserent, quandiu retinent consuetudinem redeundi, sive sui domini, eique restituenda, si capiantur.

2301. Columbaria est licita, adeoque ad nihil teneat dominus pro columbarum cibo.

2302. Fera, & volucres venatione captae in fundo alieno sunt capientis, quia nec sunt pars fundi, nec ibi suam naturalem libertatem amiserunt, ac proinde nullius sunt, & ita primò occupant. Si autem redditus fundi consistit in venatione, non sunt capientis, sed domini fundi.

2303. In venatione, si fera, aut volucres sit ita leviter vulneratus, ut fugere posset, tunc, si alius cum fugientem capiat, est capientis; quia naturalem libertatem non amiserit. At si vulneraverit, quantum factum sit ad capiendum, & vulnerans est eum fugientem insecurus, & sine dubio capturus, est vulnerans, nec alius potest illum prævenire, quia adest moralis certitudo comprehensio. In dubio, an qui vul-